

T.B.M.M.

(S. Sayısı : 501)

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Endonezya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe ve Dışişleri Komisyonları Raporları (1/643)

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı :B.02.0.KKG/101-1210/3390

8.8.1997

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 1.8.1997 tarihinde kararlaştırılan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Endonezya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi birlikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Mesut Yılmaz

Başbakan

GEREKÇE

Yatırımların Teşviki ve Korunması Anlaşmalarının ana amacı, taraf ülkeler arasında sermaye ve teknoloji akımını teşvik ve ilgili ülkenin hukuk düzeni içinde nasıl korunduğunu tespit etmektir.

Bilindiği üzere, genel ekonomik politikamızın ana hedefleri arasında; ülke müteşebbis ve sermayesinin dış ülkelere açılması, yabancı sermaye ve teknolojisinin ülkemize gelmesi yolu ile ülke ekonomisinin dünya ekonomisi ile entegre edilmesi bulunmaktadır.

Bu çerçevede içinde, ülkemizde yatırım yapan yerli ve yabancı sermayenin çalışma esaslarını belirlemek ve teşvik etmek amacıyla Yüce Meclisimiz tarafından kabul edilen çeşitli kanunlara paralel olarak, yatırım ve ticari ilişkilerimizin yoğun olduğu veya bu cihetle bir potansiyel görülen ülkelerle, 1961 yılında başlatılan Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmalarının imzalanması hızlandırılmış ve şimdiye kadar kırkdört ülkeyle anılan anlaşma imzalanmış bulunmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti ile Endonezya Cumhuriyeti arasında sermaye ve teknoloji akımını hızlandırmak amacıyla imzalanan, Yatırımların Teşviki ve Korunması Anlaşmasının esasları şöyle özetlenebilir :

1. Türkiye ve Endonezya'da uygulanan yabancı sermaye ve kambiyo mevzuatına açıklık kazandırmak ve karşılıklı tanıtılmasına imkân vermek,

2. Türkiye ve Endonezya'da yabancı sermayenin kamulaştırma ve devletleştirme yönünden tabii olacağı muamele ve sahip olduğu haklara açıklık getirmek ve

3. Her iki ülkede, özel teşebbüsle devlet arasında çıkabilecek ihtilafların çözüm yollarını tespit etmektir.

Ülkemizde halen Endonezya sermayeli tek bir şirket faaliyette bulunmaktadır. Daha istikrarlı bir yatırım ortamının teminini öngören bu anlaşmayla birlikte iki ülke arasındaki sermaye akışında kayda değer bir artış gerçekleşmesi beklenmektedir.

Bu Anlaşma, Türk özel teşebbüsüne Endonezya'da, Endonezya özel teşebbüsüne Türkiye'de karşılıklı ekonomik ve yasal güvence verirken, ilgili ülkelere yeni herhangi bir yük getirmemektedir.

ANLAŞMA MADDELERİNİN GEREKÇELERİ

Madde 1. – Bu maddede, Anlaşma metni içinde sık sık sözü edilen yatırımcı, yatırım, hasılat ve ülke tanımları yapılmaktadır. Özellikle “yatırım” tanımı 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanununa paralellik sağlanarak hazırlanmıştır.

Madde 2. – Bu maddeye göre, Taraflardan her biri, diğer Tarafın yatırımcılarının yatırımlarını kendi kanunî şartlarına uygun olarak yapılmış olması halinde koruma ve teşvik etmeyi, bunun yanında ülkesinde eşit ve adil muamelede bulunmayı taahhüt etmektedir. Ayrıca, Tarafların diğer Tarafın yatırımcılarının yatırımlarına adil ve hakkaniyetle muamele etmeleri hükmü getirilmekte ve Millî Muamele ve En Ziyade Müsaadeye Mazhar Millet Prensipleri düzenlenmektedir. Ancak, herhangi bir üçüncü ülke yatırımcılarına uluslararası anlaşmalarla sağlanan özel avantajlar, vergilendirme ile ilgili olarak yapılan karşılıklı düzenlemeler veya oluşturulan gümrük birlikleri, ekonomik birlikler ya da benzer kuruluşlar çerçevesinde tanınan ayrıcalıklar, En Ziyade Müsaadeye Mazhar Millet Prensibine istisna teşkil etmektedir.

Madde 3. – Bu madde, T.C. Anayasası'nda yer alan kamulaştırma ve devletleştirme konularını kapsamakta ve hangi şartlarda bu işlemlerin gerçekleştirilebileceği belirtilmektedir. Bu şartlar; kamulaştırmanın kamu yararı amacıyla yapılması ve yürürlükteki mevzuat uyarınca eşitlik ilkesinin gözetilmesi ile yeterli ve etkin bir tazminat ödemesinin yapılmasıdır.

Madde 4. – Bu maddede kamulaştırma halinde ödenecek tazminat tanımlanmakta ve ev sahibi ülkede savaş, olağanüstü hal ve benzeri durumların ortaya çıkması halinde diğer Taraf yatırımcılara zarara uğramışsa, zarara uğrayan Taraf yatırımcılarına uygulanacak muamelede Millî Muamele ve En Ziyade Müsaadeye Mazhar Millet Prensiplerinin (hangisi daha elverişli ise) gözetilmesi hükmü getirilmektedir.

Madde 5. – Sermaye ve gelirlerin transferini düzenleyen bu maddede, bir yatırımla ilgili bütün transferlerin serbest bir konvertibl kur üzerinden ve gecikme olmaksızın gerçekleştirilmesi Taraflarca garanti edilmektedir. Transferlerin serbest bir konvertibl kur üzerinden yapılması hükmü kambiyo mevzuatımıza uygun olarak düzenlenmiştir.

Madde 6. – Bu maddede, Taraflardan birinin ülkesinde yapılmış olan yatırımın, yatırımcının ülkesinde sigorta edilmiş olması halinde sigorta şirketinin yatırımcının haklarına halefiyeti prensibi getirilmektedir.

Madde 7. – Bu maddede, Taraflardan birinin kanun ve nizamlarından, uluslararası hukukî yükümlülüklerden ya da Taraflardan biri ile diğer tarafın bir yatırımcısı arasındaki özel bir anlaşmadan kaynaklanabilecek daha elverişli hükümlerin, bu anlaşmadan etkilenmeyeceği belirtilmektedir.

Madde 8. – Bu maddede bir Taraf ile diğer Tarafın yatırımcısı arasında çıkabilecek yatırım uyuşmazlıklarının çözüm yolları düzenlenmektedir. Öngörülen prosedüre göre, öncelikle uyuşmaz-

lık karşılıklı görüşmeler yoluyla çözümlenmeye çalışılacak, altı ay içinde çözüme ulaşılamazsa; yerel yargı organlarına başvurma yolu açık tutulmak kaydıyla uluslararası tahkim yoluna başvurma hakkı kullanılabilir. Bununla birlikte, yatırımcı uyuşmazlığı yerel yargı organına getirmiş ve kesin karar alınmış ise uluslararası tahkim yoluna başvurma imkânı kalmamakta, bir yıl içinde kesin karar alınmamış olması ve her iki Tarafın da bu sözleşmeleri imzalamış olması halinde ise uyuşmazlık (her iki tarafın da bu merkeze üye olmaları halinde) Uluslararası Yatırım Uyuşmazlıkları Çözüm Merkezi (ICSID) veya UNCITRAL Tahkim Kurallarına göre oluşturulacak tahkim heyetine, ya da Paris Uluslararası Ticaret Odası'nın Hakem Mahkemesine götürülebilir.

Madde 9. – Bu Anlaşmanın uygulama ve yorumundan dolayı Taraflar arasında doğabilecek uyuşmazlıkların çözüm yolları düzenlenmiş, doğrudan ve anlamlı müzakerelere ağırlık verilmiştir. Uyuşmazlığın müzakereler yoluyla çözülememesi halinde başvurulacak tahkim mekanizması ve bağlayıcı ve nihai mahiyetteki tahkim kararlarının dayandırılacağı teneller de bu maddede tanımlanmaktadır. Ayrıca bir uyuşmazlık Anlaşmanın sekizinci maddesi uyarınca bir uluslararası tahkim kuruluna götürülmüş ve hala kurul önünde bulunmakta ise, aynı uyuşmazlık bu madde hükümlerine göre başka bir tahkim kuruluna götürülemeyecektir. Bu hüküm, bir uyuşmazlığın aynı anda birden fazla yargı merciinde götürülmemesi temel ilkesine uygundur.

Madde 10. – Bu maddede Anlaşmanın uygulanacağı yatırımlar tanımlanmaktadır.

Madde 11. – Bu maddede Tarafların anlaşmaya ilişkin hususlarda müzakere talep etme hakları ve Anlaşmanın değiştirilme esasları hükme bağlanmaktadır.

Madde 12. – Anlaşmanın yürürlüğe girmesi ve yürürlük süresine ilişkin esaslar bu maddede düzenlenmektedir.

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

8.1.1998

Esas No. : 1/643

Karar No. : 25

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanarak, 8.8.1997 tarihinde Bakanlar Kurulunca Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça 12.8.1997 tarihinde tali komisyon olarak Komisyonumuza, esas komisyon olarak Dışişleri Komisyonuna havale edilen "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Endonezya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı" Komisyonumuzun 6.1.1998 tarihinde yaptığı 27 nci Birleşiminde Hükümeti temsilen Dışişleri ve Maliye Bakanlıkları ile Hazine, Dış Ticaret ve Devlet Planlama Teşkilâtı Müsteşarlıkları temsilcilerinin de katılmalarıyla incelenip, görüşülmüştür.

Bilindiği gibi, Dünya ticaret hacminde ve ekonomisinde son yıllarda meydana gelen değişim ve gelişmeler neticesinde, ülkeler arasında yoğun ekonomik faaliyetler ortaya çıkmıştır. Ülkemiz de bu gelişme ve değişimlerden etkilenecek 1980'lerden sonra müteşebbis ve sermayesinin dış ülkelere açılması aynı şekilde yabancı müteşebbis ve sermayenin de ülkeye girişinin kolaylaştırılmasını temel ekonomik politika olarak benimsemiştir.

Bu çerçevede, Güneydoğu Asya'da 200 milyonluk nüfusu, 149 milyar dolarlık yurtiçi hasılası (GSYİH) ve 82 milyar dolarlık dış ticaret hacmi ile ülkemiz için ekonomik ve ticarî potansiyel arz eden Endonezya Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunması Anlaşması imzalanmıştır.

Anlaşma ile,

– Türkiye’de ve Endonezya’da uygulanan yabancı sermaye ve kambiyo mevzuatına açıklık kazandırılması ve karşılıklı tanıtılmasına imkân sağlanması,

– Her iki ülkede yabancı sermayenin kamulaştırma ve devletleştirme yönünden tabi olacağı muamele ve sahip olduğu haklara açıklık getirilmesi,

– Taraf ülkelerde, özel teşebbüsle devlet arasında çıkabilecek ihtilafların çözüm yollarının belirlenmesi,

Gibi konular düzenlenmiştir.

Sözkonusu Anlaşma ile her iki ülke özel müteşebbisine karşılıklı olarak ekonomik ve yasal güvence sağlanmıştır.

Tasarı ile; Anayasamızın 90 ıncı maddesi uyarınca anılan Anlaşmanın onaylanmasının uygun bulunması öngörülmektedir.

Komisyonumuzda Tasarının tümü üzerine yapılan müzakereleri müteakip Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamada; 30.11.1997 tarihi itibarı ile Türkiye’de imalat sanayii alanında faaliyet gösteren, 525 milyon Türk Lirası tutarında Endonezya menşeli sermayeye sahip bir adet firma bulunduğu ifade edilerek, bu ülke ile özellikle ticarî faaliyetlerin geliştirilmesinin önemine değinilmiştir.

Bu görüşmeleri takiben, Tasarı ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Tasarının, sözkonusu Anlaşmanın onaylanmasının uygun bulunmasına dair 1 inci maddesi ile yürürlük ve yürütmeye ilişkin 2 ve 3 üncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz, Dışişleri Komisyonuna havale edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan
Biltekin Özdemir
Samsun
Sözcü
Hüseyin Yayla
Hatay
Üye
Sait Açıba
Afyon
Üye
Süleyman Hatinoğlu
Artvin
Üye
Abbas İnceayan
Bolu
Üye
Ertuğrul Yalçınbayır
Bursa

Başkan V.
Metin Şahin
Antalya
Üye
İ. Ertan Yülek
Adana
Üye
Aydın Tümen
Ankara
Üye
Cafer Tufan Yazıcıoğlu
Bartın
Üye
Mustafa Çiloğlu
Burdur
Üye
Ali Rahmi Beyreli
Bursa

Üye
Hilmi Develi
Denizli
Üye
Mustafa Balcılar
Eskişehir
Üye
Algan Hacaloğlu
İstanbul
Üye
Şinasi Altuner
Karabük
Üye
Hadi Dilekçi
Kastamonu
Üye
Necdet Tekin
Kırklareli
Üye
Mustafa Ünal
Konya
(İmzada bulunamadı)
Üye
Doğan Baran
Niğde
Üye
Cevat Ayhan
Sakarya
Üye
Yıldırım Aktürk
Uşak

Üye
Aslan Polat
Erzurum
Üye
Refik Aras
İstanbul
Üye
Esat Büttin
Kahramanmaraş
Üye
Çetin Bilgir
Kars
Üye
Nurettin Kaldırımçı
Kayseri
Üye
Hayrettin Uzun
Kocaeli
Üye
Süleyman Çelebi
Mardin
Üye
Abdüllatif Şener
Sivas
Üye
Cemal Alişan
Samsun
Üye
Hasan Çağlayan
Çorum

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

Esas No. : 1/643

Karar No. : 15

20.1.1998

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Endonezya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı Komisyonumuzun 15 Ocak 1998 tarihli 6 ncı Birleşiminde Dışışleri Bakanlığı temsilcileri ile Hazine Müsteşarlığı ve Dış Ticaret Müsteşarlığı yetkililerinin katılımıyla görüşülmüştür.

İki ülke arasında sermaye ve teknoloji akımını hızlandırmak amacıyla taşıyan Tasarı, ülkemiz ekonomisinin dünya ekonomisi ile entegre edilmesinde yarar sağlayacağı düşünilerek Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan
Murat Karayalçın

Samsun

Kâtip

B. Fırat Dayamklı

Tekirdağ

Üye

Cemal Külahlı

Bursa

Üye

Hüseyin Kansu

İstanbul

Üye

Osman Yumakoğulları

İstanbul

Sözcü

A. Ahmet Denizolgun

Antalya

Üye

Cevdet Akçalı

Adana

Üye

Bekir Aksoy

Çorum

Üye

Ercan Karakaş

İstanbul

Üye

Osman Çilsal

Kayseri

Üye

Cemal Özbilen

Kırklareli

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN KABUL
ETTİĞİ METİN

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
VE ENDONEZYA CUMHURİYETİ HÜ-
KÜMETİ ARASINDA YATIRIMLARIN
TEŞVİKİ VE KORUNMASINA İLİŞKİN
ANLAŞMANIN ONAYLANMASININ UY-
GUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN
TASARISI**

MADDE 1. - "Türkiye Cumhuriyeti Hü-
kümeti ve Endonezya Cumhuriyeti Hükümeti
Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına
İlişkin Anlaşma"nın onaylanması uygun bulun-
muştur.

MADDE 2. - Bu Kanun yayımı tarihinde
yürürlüğe girer.

MADDE 3. - Bu Kanun hükümlerini Ba-
kanlar Kurulu yürütür.

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
VE ENDONEZYA CUMHURİYETİ HÜ-
KÜMETİ ARASINDA YATIRIMLARIN
TEŞVİKİ VE KORUNMASINA İLİŞKİN
ANLAŞMANIN ONAYLANMASININ UY-
GUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN
TASARISI**

MADDE 1. - Tasarının 1 inci maddesi Ko-
misyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. - Tasarının 2 nci maddesi Ko-
misyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. - Tasarının 3 üncü maddesi
Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Mesut Yılmaz

Başbakan

Devlet Bak. ve Başb. Yrd. Millî Savunma Bak. ve Başb. Yrd.

B. Ecevit

Devlet Bakanı

H. Özkan

Devlet Bakanı

Prof. Dr. H. S. Türk

Devlet Bakanı

M. Gürdere

Devlet Bakanı

Dr. İ. Çelebi

Devlet Bakanı

B. Kara

Devlet Bakanı

R. K. Yücelen

Adalet Bakanı

O. Sungurlu

Maliye Bakanı

Z. Temizel

Sağlık Bakanı

H. İ. Özsoy

Çalışma ve Sosyal Güv. Bakanı Sanayi ve Ticaret Bakanı

Prof. Dr. N. Çağan

Kültür Bakanı

İ. Talay

İ. Sezgin

Devlet Bakanı

Y. Seçkiner

Devlet Bakanı

Prof. Dr. S. Yıldırım

Devlet Bakanı

Prof. Dr. Ş. Gürel

Devlet Bakanı

M. Yılmaz

Devlet Bakanı

C. Kavak

Devlet Bakanı

H. Gemici

İçişleri Bakanı

M. Başesgioğlu

Millî Eğitim Bakanı

H. Uluğbay

Ulaştırma Bakanı

N. Menzir

Sanayi ve Ticaret Bakanı

Y. Erez

Turizm Bakanı

İ. Gürdal

Çevre Bakanı

İ. Aykut

Devlet Bakanı

G. Taner

Devlet Bakanı

İ. Saygın

Devlet Bakanı

R. Serdaroğlu

Devlet Bakanı

Prof. Dr. A. Andıcan

Devlet Bakanı

R. Şahin

Devlet Bakanı

E. Aşık

Devlet Bakanı

M. Batallı

Dişişleri Bakanı

İ. Cem

Bayındırlık ve İskân Bakanı

Y. Topçu

Tarım ve Köyşşleri Bakanı

M. Taşar

Enerji ve Tabii Kayn. Bakanı

M. C. Ersüimer

Orman Bakanı

E. Taranoğlu

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ VE ENDONEZYA CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ARASINDA YATIRIMLARIN TEŞVİKİ VE KORUNMASINA
İLİŞKİN ANLAŞMA

Bundan sonra Taraflar olarak anılacak olan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Endonezya Cumhuriyeti Hükümeti;

İki ülke ve halkları arasında mevcut dostane ve işbirliğine yönelik ilişkilerin kabulüyle;

Özellikle bir Taraf yatırımcılarının diğer Tarafın ülkesindeki yatırımlarıyla ilgili olarak, aralarındaki ekonomik işbirliğini artırma arzusu ile;

Bir Taraf yatırımcılarının diğer Tarafın ülkesindeki yatırımları hususunda egemen eşitlik ve karşılıklı fayda esasına dayalı elverişli yatırım koşulları oluşturmak niyetiyle;

Bu yatırımların tabi bulunacağı muameleye ilişkin bir anlaşmanın sermaye ve teknoloji akışını ve Tarafların iktisadî gelişmelerini hızlandıracağını kabul ederek;

Aşağıdaki şekilde anlaşmaya varmışlardır :

MADDE — I

Tanımlar

İşbu Anlaşmanın amacı bakımından;

1. “Yatırım” terimi, ev sahibi Tarafın kanun ve nizamlarına uygun olmak kaydıyla, her türlü mal varlığını ve sınırlayıcı olmamakla beraber özellikle aşağıdakileri kapsar :

(a) taşınır ve taşınmaz mallar ile ipotek, tedbir, rehin gibi diğer aynı haklar ile diğer benzer haklar,

(b) hisse senetleri, tahviller ya da şirketlere katılımın diğer şekilleri,

(c) yeniden yatırımda kullanılan hasılatlar, para alacakları veya malî değeri olup kanunen ifa edilebilen bir yatırım ile ilgili diğer haklar,

(d) telif hakkı, patent, lisans, sınaî tasarım, teknik proses ile bunların yanı sıra ticarî marka, peştemaliye, know-how gibi sınaî ve fikrî mülkiyet hakları ile benzer diğer haklar,

(e) doğal kaynakların aranması, işlenmesi, istihracı, işletilmesi dahil olmak üzere her bir Tarafın ülkesinde kanun ya da sözleşme ile verilmiş iş imtiyazları.

2. “Yatırımcı” terimi :

(a) Her bir Tarafın yürürlükteki mevzuatına göre vatandaşı sayılan gerçek kişileri,

(b) Taraflardan her birinin yürürlükteki mevzuatı çerçevesinde kurulmuş ve merkezi ile ekonomik etkinlikleri o Tarafın ülkesinde bulunan şirketler, firmalar veya iş ortaklıklarını ifade eder.

3. “Hasılatlar” terimi, bir yatırımdan elde edilen ve özellikle ancak sınırlayıcı olmayacak şekilde kâr, faiz ve temettüleri içerir.

4. “Ülke” terimi :

(a) Türkiye Cumhuriyeti bakımından :

Türkiye kara ülkesi ve karasuları ile uluslararası hukuka uygun olarak yargılama veya egemenlik haklarına sahip olduğu ülke denizlerini ifade eder.

(b) Endonezya Cumhuriyeti bakımından :

Endonezya Cumhuriyeti ülkesi ile Endonezya Cumhuriyetinin uluslararası hukuka uygun olarak egemenlik ve yargı haklarına sahip olduğu bitişik bölgeleri ifade eder.

MADDE — II

Yatırımların Teşviki ve Korunması

1. Her bir Taraf kendi ülkesinde diğer Tarafın yatırımcılarının yatırım yapmasını teşvik edecek ve elverişli koşulları yaratacak; diğer Taraf yatırımcılarının yatırımlarına ve ilgili faaliyetlerine benzer durumlarda herhangi üçüncü bir ülkenin yatırımcılarının yatırımlarına kendi kanun ve nizamları çerçevesinde göstereceği muameleden daha az elverişli olmayacak şekilde izin verecektir.

2. Taraflardan her biri kurulmuş olan bu yatırımlara, kendi yasa ve nizamları uyarınca, benzer durumlarda kendi yatırımcılarının yatırımları veya herhangi üçüncü bir ülke yatırımcılarının yatırımlarına uyguladığı muameleden hangisi en elverişli ise, o muameleden daha az elverişli olmayan bir muamele uygulayacaktır.

3. Tarafların, yabancıların ülkeye giriş, geçici ikâmet ve istihdamı ile ilgili kanun ve nizamlarına uygun olarak;

(a) Taraflardan her birinin yatırımcılarının kendilerinin veya kendilerini istihdam eden Tarafın yatırımcısının önemli bir miktar sermaye veya başka kaynak taahhüdünde bulunduğu veya bulunmak üzere olduğu bir yatırımın kurulması, geliştirilmesi, idaresi amacıyla veya işletilmesine ilişkin tavsiyelerde bulunmak üzere diğer Tarafın ülkesine girmesine ve kalmasına izin verilecektir,

(b) bir Tarafın yürürlükteki kanun ve nizamlarına uygun olarak kurulan ve diğer Taraf yatırımcılarının yatırımları olan şirketler seçtikleri idarî ve teknik personeli tabiyetlerine bakılmaksızın istihdam etmeye mezuun olacaklardır.

4. İşbu maddenin hükümleri, Taraflardan herhangi birinin Taraf olduğu aşağıdaki anlaşmalar bakımından geçerli olmayacaktır :

(a) mevcut veya gelecekteki herhangi bir gümrük birliği, serbest bölge, bölgesel ekonomik teşkilât veya benzer uluslararası anlaşmalar,

(b) tamamen veya esas olarak vergilendirmeye ilişkin olanlar.

MADDE — III

Kamulaştırma

Taraflar,

a) Kamu yararına olmadıkça,

b) Ayrımcı olmayacak bir şekilde gerçekleştirilmedikçe,

c) Anında, yeterli ve etkin tazminat ödenmeksizin,

d) Yürürlükteki mevzuata ve işbu Anlaşmanın II. maddelerine konu olan yerel prensiplere uygun olmadıkça,

diğer Tarafın yatırımcılarının yatırımlarına yönelik olarak kamulaştırma, millileştirme ya da doğrudan ya da dolaylı olarak benzer etkisi olan tedbirler almayacaklardır.

MADDE — IV

Kamulaştırma ve Zararların Tazmini

1. Kamulaştırma tazminatı, kamulaştırılan yatırımın kamulaştırma işleminin yapıldığı veya öğrenildiği tarihten önceki gerçek değerine eşit olacaktır. Tazminat gecikmesiz olarak ödenecek ve Madde V paragraf 2' de tanımlandığı gibi serbestçe transfer edilebilir olacaktır.

2. Taraflardan birinin, yatırımları diğer Tarafın ülkesinde savaş ya da benzeri silahlı çatışmalar, ihtilâl, seferberlik hali, ayaklanma, iç karışıklık veya diğer benzer olaylar nedeniyle zarar gören ya-

tırımcıları diğer Tarafça kendi yatırımlarına ya da herhangi üçüncü bir ülke yatırımcılarına uygulan muameleden daha az elverişli olmayacak şekilde bu tür kayıplarla ilgili olarak benimsenecek işlemlerden hangisi en elverişli ise o muameleye tabi tutulacaklardır.

MADDE — V

Transferler

1. Taraflardan herbiri, diğer Tarafın yatırımcılarının yatırımlarına ilişkin Kanun ve nizamları çerçevesinde, bir yatırımla ilgili bütün transferlerin kendi ülkesinden içeri ve dışarıya serbestçe ve gereksiz gecikme olmaksızın yapılmasına izin verecektir. Bu tür transferler sınırlayıcı olmamak üzere aşağıdakileri içerir :

(a) hasılatlar,

(b) bir yatırımın tamamının veya bir kısmının satışı veya tasfiyesinden elde edilen kazançlar,

(c) Madde IV çerçevesinde tazminat,

(d) yatırımlarla ilgili borçlardan kaynaklanan ödemeler,

(e) diğer Tarafın ülkesinde bir yatırımla ilgili çalışma izni almış olan bir Tarafın vatandaşlarının elde ettikleri maaşlar, haftalık ücretler ve diğer ödemeler,

(f) bir yatırım uyuşmazlığından doğan ödemeler.

2. Transferler, konvertibl bir para birimleriyle ve transferin yapıldığı tarihte geçerli olan döviz kuru üzerinden yapılacaktır.

MADDE — VI

Halefiyet

1. Eğer bir Taraf yatırımcısının yatırımı ticarî olmayan risklere karşı kanunî bir sistem dahilinde sigorta edilmişse, sigortalayanın sigorta anlaşmasının şartlarından ileri gelen her türlü halefiyeti diğer Tarafça tanınacaktır.

2. Sigortalayan, yatırımcının kullanmaya yetkili olabileceği haklar dışında hiç bir hakkı kullanmaya yetkili olmayacaktır.

3. Bir Taraf ile yatırımcı arasındaki uyuşmazlıklar, bu Anlaşmanın VIII. madde hükümleri uyarınca çözümlenecektir.

MADDE — VII

Aykırılık

Bu anlaşma, yatırımları ve ilgili faaliyetleri benzer durumlarda bu Anlaşma ile sağlanandan daha elverişli bir muameleye tabi kılan,

(a) Taraflardan her birinin kanun ve nizamları, idarî uygulamalar veya usullere ya da idarî veya yargısal kararlara,

(b) uluslararası hukukî yükümlülöklere, veya

(c) bir yatırım anlaşması veya yatırım izni kapsamındaki de dahil olmak üzere, herhangi bir Tarafın üstlenmiş olduğu yükümlölöklere aykırı olmayacaktır.

MADDE — VIII

Bir Taraf ile Diğer Tarafın Yatırımcısı Arasındaki Uyuşmazlıkların Çözümü

1. Taraflardan biri ile diğer Tarafın bir yatırımcısı arasındaki o yatırımcının bir yatırımı ile ilgili uyuşmazlıklar, yatırımcı tarafından ayrıntılı bilgi içerecek şekilde ve yazılı olarak yatırım yapı-

lan Tarafa bildirilecektir. Yatırımcı ve ilgili Taraf bu tür uyuşmazlıkları mümkün olduğunca, iyi niyetle karşılıklı görüşme ve müzakereler yoluyla çözümlenmeye çalışacaklardır.

2. Eğer uyuşmazlıklar, birinci paragrafla belirtilen yazılı bildirim tarihinden itibaren altı ay içinde, bu yolla çözümlenemezse yatırımcının tercihine göre;

a) Yatırımın ülkesinde yapıldığı Tarafın ilgili mahkemelerine ya da

b) tahkim için aşağıdaki mercilere :

i) Washington D.C.'de 18 Mart 1968'de imzaya açılan Devletler ile Diğer Devletlerin Vatandaşları Arasındaki Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümü Sözleşmesi ile kurulmuş olan Uluslararası Yatırım Uyuşmazlıkları Çözüm Merkezi (ICSID),

ii) Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu'nun Tahkim Kurallarına göre bu maksatla kurulacak bir tahkim mahkemesi (UNCITRAL),

sunulabilir.

Yatırımcının uyuşmazlığı uyuşmazlığa taraf olan Tarafın ulusal mahkemelerine sunduğu ve nihai kararın bir yıl içinde alınmadığı hallerde, uyuşmazlık bu Maddenin (b.i) ya da (b. ii) fıkralarında tanımlandığı üzere uluslararası tahkime götürülebilir.

3. Tahkim kararları uyuşmazlığın bütün tarafları için kesin ve bağlayıcı olacaktır. Her bir Taraf verilen kararları kendi kanunları çerçevesinde yerine getirecektir.

MADDE — IX

Taraflar Arasındaki Uyuşmazlıkların Çözümü

1. Taraflar arasındaki işbu Anlaşmanın yorumu veya uygulaması ile ilgili her türlü uyuşmazlık, mümkün olduğunca diplomatik yollardan çözülmeye çalışılacaktır.

2. Uyuşmazlık, müzakerelerin başladığı tarihten itibaren altı ay içinde bu yöntemle çözüme kavuşturulamazsa, herhangi bir Tarafın talebi üzerine taraflarca anlaşarak bir tahkim heyetine götürülebilir.

3. Böylesi bir tahkim heyeti her bir vaka için şöyle oluşturulacaktır : Her bir Âkit Taraf talebin alınmasından itibaren üç ay içinde, birer hakem tayin edecektir. Bu iki hakem, her iki Tarafın onaylaması üzerine, diğer iki hakemin atanma tarihinden sonra iki ay içinde atanacak olan üçüncü bir ülke vatandaşı olan üçüncü bir hakemi seçeceklerdir.

4. Eğer bu Maddenin 3 üncü Paragrafında belirtilen süreler içinde, Taraflardan biri hakem tayin edemez ya da Başkan seçimi yapılamazsa, Taraflardan herhangi biri Uluslararası Adalet Divanı Başkanını gerekli atamaları yapmak üzere davet edebilir. Uluslararası Adalet Divanı Başkanı, Taraflardan birinin vatandaşı ise ya da sözü geçen konularda görevini yerine getirmekten alıkonulursa gerekli atamaları yapmak üzere Başkan yardımcısı davet edilecektir. Başkan yardımcısı da Taraflardan birinin vatandaşı ise ya da anılan görevi yerine getirmekten alıkonulursa Taraflardan ikisinin de vatandaşı olmayan en kıdemli Divan Üyesi gerekli atamaları yapmak üzere davet edilecektir.

5. Tahkim Heyeti kararını bu Anlaşmanın hükümlerine ve uluslararası hukukun yasa ve ilkelere dayandıracak ve karara oyçokluğuyla ulaşacaktır. Karar her iki Taraf açısından da nihai ve bağlayıcı olacaktır.

6. Tahkim Heyeti kendi usul kurallarını kendisi belirleyecektir.

7. Herbir Taraf kendi hakeminin ve tahkim sürecindeki temsiline masrafını kendisi karşılayacak; Başkanın masrafı ile diğer masraflar Taraflarca eşit olarak ödenecektir.

8. Eğer bir uyuşmazlık, bu Anlaşmanın VIII inci Maddesi uyarınca bir uluslararası tahkim heyetine sunulmuş ve hâlâ orada çözüm beklemekte ise, aynı uyuşmazlık işbu madde hükümleri uyarınca başka bir uluslararası tahkim heyetine sunulmayacaktır. Bu, her iki Taraf arasında doğrudan ve anlamlı görüşmeler yoluyla bağlantı kurmayı engellemeyecektir.

MADDE — X

Anlaşmanın Uygulanabilirliği

1. İşbu anlaşma, Türkiye Cumhuriyeti yatırımcılarının Endonezya Cumhuriyetinin ülkesinde 1967 tarih ve 1 no.lu “Yabancı Sermaye Yasası” ve bunu değiştiren ya da yerine geçen yasa uyarınca izin almış yatırımlarına ve Endonezya Cumhuriyeti yatırımcılarının Türkiye Cumhuriyeti'nin ülkesindeki yatırımlarına uygulanacaktır.

2. İşbu Anlaşma yürürlüğe girmeden önce yahut sonra gerçekleştirilen tüm yatırımlara uygulanacak ancak bu Anlaşmanın hükümleri, yürürlüğe girmesinden önceki uyuşmazlık, iddia ya da farklılıklar hususunda uygulanmayacaktır.

MADDE — XI

İstişareler ve Değişiklikler

1. Taraflardan herbiri işbu Anlaşmayla ilgili herhangi bir Kanunda istişarelerde bulunmayı talep edebilir. Diğer Taraf bu öneriyi olumlu bir biçimde değerlendirecek ve böylesi istişareler için uygun ortam yaratacaktır.

2. İşbu Anlaşma Taraflar arasında yazılı bir Anlaşmayla değiştirilebilir. Herhangi bir değişiklik, Taraflardan herbirinin diğer tarafa bu değişikliğin yürürlüğe girmesi için gerekli tüm dahili formaliteleri tamamladığını bildirmesi üzerine yürürlüğe girecektir.

MADDE — XII

Anlaşmanın Yürürlüğe Girmesi, Süresi, Sona Ermesi

1. İşbu Anlaşma, her bir Tarafın diğerine işbu Anlaşmanın yürürlüğe girmesi için gerekli onay sürecinin tamamlandığını bildirdikleri tarihte yürürlüğe girecektir. Anlaşma on yıllık bir dönem için yürürlükte kalacak ve bu Maddenin ikinci paragrafına göre sona erdirilmediği sürece yürürlükte kalacaktır.

2. Taraflardan her biri yazılı olarak diğer Tarafa bir yıl öncesinden feshi ihbarda bulunarak, Anlaşmayı ilk on yıllık dönemin sonunda veya bundan sonra her an sona erdirebilir.

3. İşbu Anlaşmanın sona erme tarihinden önce yapılan ya da gerçekleşen ve bu Anlaşmanın uygulanacağı yatırımlarla ilgili olarak, bu Anlaşmanın diğer bütün Maddelerinin hükümleri, sözkonusu sona erme tarihinden itibaren ilave bir on yıl daha yürürlükte kalacaktır.

Bu Anlaşmayı Tarafların tam yetkili temsilcileri, huzurlarında imzalamışlardır.

..... tarihinde .....’ da Türkçe, Endonezyaca ve İngilizce dillerinde hepsi de asıl olarak imzalanmıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA

ENDONEZYA CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA